Tilastollisen päättelyn jatkokurssi, sl 2011, HT 4, viikko 40

1. Oletetaan, että havaintoja vastaavat satunnaismuuttujat $Y_1, ..., Y_n$ ovat riippumattomia ja $Y_i \sim P(\mu_i(\theta))$, jossa odotusarvo

$$\mu_i(\theta) = \exp\{\alpha + \beta x_i\}$$

riippuu kiinteästä selittävästä muuttujasta x_i ja parametrista $\theta = (\alpha, \beta) \in \mathbb{R}^2$. Johda aineistoa kuvaava tilastollinen malli ja parametrin θ uskottavuusfunktio, pistemääräfunktio, havaittu informaatiomatriisi ja Fisherin informaatiomatriisi.

Huom.: Satunnaismuuttujan $Y \sim P(\mu)$ pistetodennäköisyysfunktio on $f(y;\mu) = \frac{1}{y!}\mu^y e^{-\mu}$, $y = 0, 1, ...,$ $\mu > 0$. Lisäksi $\mathsf{E}(Y) = \mu$ ja $\mathsf{Var}(Y) = \mu$.

2. (Jatkoa HT:lle 3.4). (i) Johda parametrin $\theta = (\phi, \sigma^2)$ pistemääräfunktio ja havaittu informaatiomatriisi.

(ii) Osoita, että parametrit ϕ ja σ^2 ovat ortogonaaliset.

3. Olkoon aineistoa $\boldsymbol{w} = (w_1, ..., w_n)$ vastaava satunnaisvektori $\boldsymbol{W} = (W_1, ..., W_n)$. Ositetaan $W_i = (Y_i, X_i)$ $(i = 1, ..., n)$ ja tarkastellaan monisteen yhtälössä (2.16) (s. 21) määritellyn lineaarisen regressiomallin epälineaarista yleistystä

$$Y_i = g(Z_i; \beta) + \varepsilon_i, \quad \beta \in B \subseteq \mathbb{R}^p, \ \ \sigma^2 > 0,$$

jossa Z_i $(p \times 1)$ on vektorin $(\boldsymbol{W}_{i-1}, X_i)$ osavektori, $\varepsilon_1, ..., \varepsilon_n \sim \mathsf{N}(0, \sigma^2)$ $\perp\!\!\!\perp$ ja $(\boldsymbol{W}_{i-1}, X_i)$ $\perp\!\!\!\perp$ ε_i kaikilla $i = 1, ..., n$. Funktiolla $\beta \mapsto g(z; \beta)$ oletetaan olevan jatkuvat toisen kertaluvun osittaisderivaatat kaikilla $z \in \mathbb{R}^k$ (epälineaarisessa tapauksessa selittävien muuttuja vektorin Z_i ja parametrivektorin β ei tarvitse olla samaa dimensiota).

(i) Johda parametrin $\theta = (\beta, \sigma^2)$ ehdollinen uskottavuusfunktio $L^{(c)}(\theta; \boldsymbol{w})$, kun ehdollisen mallin ja marginaalimallin yhteydessä tehdyt yleiset oletukset ovat voimassa (ks. moniste s. 20-21).

(ii) Osoita, että parametrin β SU–estimaatti $\hat{\beta}$ saadaan minimoimalla epälineaarinen jäännösneliösummafunktio

$$S(\beta) = \sum_{i=1}^{n} (y_i - g(z_i; \beta))^2$$

ja että parametrin σ^2 SU–estimaatti $\hat{\sigma}^2$ saadaan kaavalla $\hat{\sigma}^2 = n^{-1} S(\hat{\beta})$ (minimipisteen olemassaolo oletetaan).

Vihje: Kohdassa (i) voi käyttää HT:n 3.3 tulosta.

4. Jatkoa edelliselle. Johda parametrin θ pistemääräfunktio ja havaittu informaatiomatriisi.

(jatkuu seuraavalla sivulla)

5. Edelleen jatkoa tehtävälle 3. Johda esitys parametrin θ Fisherin informaatiomatriisille (olettaen tarvittavien momenttien äärellisyys) ja totea erityisesti parametrien β ja σ^2 ortogonaalisuus.

Huom. 1: Olettamalla tehtävässä 3 $g(Z_i; \beta) = Z_i' \beta$ saadaan vastaavat lineaarista mallia koskevat tulokset.

Huom. 2: Muuta monisteen s. 24, rivillä 6 alhaalta, oleva teksti muotoon "Edellä mainittu parametrin β pistemäärän odotusarvoa koskeva tulos voidaan perustella myös ... " ja korvaa rivillä 2 alhaalta sana "Pistemäärä" sanoilla "Parametrin β pistemäärä".